

Parlen els experts - Son Bosc

Pèrdues a les Balears en l'Any de la Biodiversitat

Per **Anna Traveset** - IMEDEA (CSIC/UIB)

En aquests dies que sentim tant a xerrar, per desgràcia, de corrupció i malversació de fons públics, no puc deixar de pensar en els pocs escrúpols i en la gran irresponsabilitat que mostren alguns polítics que, durant un temps, tenen la 'paella pel mànec', i en les conseqüències que a llarg termini pot tenir un mal ús del seu poder. En alguns casos, els doblers que han malversat potser es podran tornar a les arques públiques, i les repercussions per als ciutadans no seran gaire greus, almenys des del punt de vista econòmic, que no moral. Una altra història, però, és el mal que poden fer al nostre territori, als valors naturals, que és irreparable. El de Son Bosc és un més dels casos de danys que haurem de recordar per molt temps si, finalment, es converteix en un camp de golf.

Com molts altres ciutadans d'aquesta illa, em deman: quin sentit té construir un altre camp de golf a Mallorca, si ja en tenim prop de 25? Per què els polítics/promotors no es paren a pensar un moment en el profit que li podrien treure a aquesta zona tan diversa i tan bonica sense alterar-la? Costa tant de veure que la presència d'una àrea natural, com és el parc de s'Albufera i Son Bosc, en aquesta part de Mallorca, li dona un caire especial a la platja de Muro i la fa molt més atractiva que altres zones per a moltíssims de turistes? i que en podrien venir encara molts més si es fes la propaganda necessària dels valors ambientals que té?.

Són precisament els valors ambientals els que haurien de considerar els empresaris de la platja de Muro per treure-li partit econòmic, ja que perduraran molt més temps que els beneficis dubtosos d'un camp de golf. Ens manca molta imaginació. (Per motius d'espai no entraré a valorar aquí el sentit que té construir més camps de golf, considerant els escenaris de canvi climàtic que es preveuen per a l'àrea mediterrània i, concretament, per a Balears, a bastant curt termini).

Quins valors ambientals té Son Bosc?

En primer lloc, cal recordar que Son Bosc és el que queda d'un hàbitat (dunes costeres fixes amb vegetació herbàcia) que està en regressió a Europa a causa de la pressió urbanística que hi ha hagut a la costa pel model de sol i platja. Malgrat que

ha estat molt alterat prèviament per mor de l'activitat humana (antigament s'hi extreia arena i havia estat zona de conreus, abandonats des de fa dècades), és una zona que es manté oberta al mar i que es podria anar recuperant amb els anys. Vull dir aquí també que caldria que tots féssim l'esforç de no pensar en el nostre territori a curt termini i reflexionàsim sobre la Mallorca que volem deixar als nostres fills, néts, besnéts...

En segon lloc, la zona és especialment rica en orquídiades (el 2009, hi vàrem comptabilitzar prop de 3000 peus d'orquídiades de sis espècies diferents en un àrea de poc més de tres hectàrees; en alguns llocs concrets hi podem trobar més de 30 peus per metre quadrat!), entre les quals trobam la singular *Anacamptis (Orchis) robusta*, una impressionant orquídia típica de praderies dunars que pot arribar a fer més de mig metre d'alçada i que, segons experts en orquídiades - concretament l'anglès Richard Bateman, del Kew Royal Botanic Gardens- té la seva major població a Son Bosc. Sols amb aquestes dues raons, en molts països del nostre entorn ja n'hi hauria prou per declarar la zona d'Interès Nacional. En canvi, a Balears, i per més irònic que sembli, una majoria de diputats al Parlament ha votat a favor de declarar la zona 'd'Interès Autònom', perquè s'hi pugui construir un camp de golf.

Rodanthidium i Megascolia en Orchis fragrans.

gaudir. Hi hem censat prop d'un centenar d'espècies de plantes, moltes anuals i d'una gran varietat de formes i colors, que atrauen, a la vegada, una elevadíssima quantitat i diversitat d'insectes (n'hem identificat fins ara 234 espècies diferents, la majoria pertanyents al grup dels himenòpters, que inclouen abelles, vespes i formigues). S'hi han trobat també gran nombre d'espècies de papallones, tant

Censant pol·linitzadors a Son Bosc.

diürnes com nocturnes. A la vegada, aquesta alta abundància i diversitat d'insectes atrau ocells a la zona, entre els quals val la pena citar dues espècies protegides per la Unió Europea: l'abellerol (*Merops apiaster*) i el falcó marí o de la reina (*Falco eleonorae*). El primer construeix els nius a forats fets als talussos d'arena, i per tant, la modificació de l'hàbitat molt possiblement suposarà la seva desaparició irreversible d'aquesta zona; a més, caldrà veure si tindran suficient aliment (insectes) per decidir quedar-s'hi a fer el niu. Per al falcó, Son Bosc també representa un lloc estratègic per alimentar-se en el període intermedi entre el final del pas migratori prenupcial i l'inici del pas postnupcial de passeriformes, ja que hi troba una gran quantitat de coleòpters, concretament d'escarabats bataners o de Sant Joan que, any rere any, emergeixen del sòl arenós de la zona. La destrucció d'aquest espai igualment podria suposar la desaparició de Son Bosc d'aquest ocell amenaçat i protegit legalment i, per tant, perdriem l'oportunitat de contemplar aquest meravellós i únic espectacle de la natura. Aquests exemples d'interaccions ens mostren, una vegada més, que és erroni tractar la natura com un sistema de compartiments tancats, i que una bona política de conservació ha de considerar l'entorn, i no exclusivament les mil i busques hectàrees protegides.

Son Bosc constitueix un recurs no renovable, com tant d'altres a Mallorca, que mereixerien protecció perquè els puguin gaudir les generacions futures, i no hi ha dubte que, una vegada convertit en un camp de golf, la seva alta diversitat s'haurà reduït enormement. En els darrers 50-60 anys, hem perdut ja prop d'un 30% de la biodiversitat del planeta, però sembla que encara no en tenim prou. Les Nacions Unides han declarat el 2010 l'any de la Biodiversitat, i a Balears ho celebrem perdent-ne més... és així de trist! •

Agraïments: Tonyo Alcover, Alejandro Martínez-Abrain i Beni Padrón, que han fet comentaris valuosos a una versió prèvia d'aquest article.

Es Busqueret aplaudeix...

... el projecte Avilinea de GESA-Endesa

Avilinea és el nom del programa de correcció del risc d'electrocució d'aus, fruit d'un acord de col·laboració entre Gesa-Endesa i la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat.

L'electrocució a torres de línies elèctriques de mitjana tensió és un problema greu per a la conservació d'algunes espècies d'aus de talla mitjana o gran. En el nostre cas, l'electrocució és la principal causa de mort registrada per l'àguila peixatera, i la segona causa de mort de la milana a Mallorca. Gràcies al programa AVILINIA en els anys 2008 i 2009 s'han corregit més de 250 torres a les Balears, d'elles més de la meitat a Mallorca.

Pel que fa al cas de l'àguila peixatera, ja s'han corregit més del 80 per cent de les

torres perilloses situades prop de les àrees d'alimentació, cosa que esperam que es tradueixi en un descens d'aquest tipus de mortalitat (recordem que l'any 2009 és localitzaren dos exemplars electrocutats a Mallorca). Respecte a la milana, el GOB ha inventariat les torres perilloses situades dins les seves àrees d'ús màxim del territori i esperam que el programa Avilinea ho corregeixi durant el 2010.

Es Busqueret anima a Gesa-Endesa i la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat a insistir en aquestes actuacions, ja que suposen un gran avanç en la conservació de les nostres espècies d'aus més amenaçades. •

Es Busqueret es queixa...

... de la fumigació de camins i carreteres

PER UNA FEINA BEN FETA SOBRE LA FLORA DE CAMPS I CAMINS

Coincidireu amb mi que, a Mallorca, els espais verds públics són escassos, molt escassos. Dels monts comunals d'abans de les desamortitzacions espanyoles passarem als espais urbans de corrals i jardins oberts, solars, bocins d'hortos i arbredes, carrers i camins transitables i, d'aquí, a una urbs cimentada, asfaltada, acaramullada de cotxes amb carrers i camins tancats on se'ns atorga el dret de caminar sempre que mirem endavant o enrere per por que no ens atropelli un cotxe. Pocs espais verds per a tanta gent. Així, els caus dels humans i també les muntanyes han esdevingut propietats privades on, en certes qüestions, cadascú hi pot fer el que vol.

En el cas que ens ocupa, l'hortolà, l'empresari agrícola i qui s'ha comprat un tros com a segona residència té tot el dret, si vol, de fumigar les seves terres per eliminar-ne la "mala herba". És bo de conèixer-ho si observam que les herbes són com a taques grogues, més tard grises, on haurien de ser verdes. Als carrers, camins, carreteres, autopistes i jardins públics els passa el mateix, encara que la decisió d'eliminar l'herba amb "males arts" la prenen autoritats tècniques o polítiques de l'administració pública. Per posar un exemple, Miquel Nadal, conseller de camins i carreteres fins fa poc, però que va exercir durant anys, no va tenir mai cap inconvenient que arreu de Mallorca es fumigassin les voreres de carreteres i camins, prop del poble o en un espai natural protegit, prop

d'hortos o de vinyes, en època de nidificació o no... cap mania. I no és que no li xiulassin les orelles quan ens topàvem cada any amb la mateixa malifeta: el GOB fa anys va publicar un pòster que feia referència a la necessitat de conservació de la flora i fauna de camps i camins antròpics. També s'han publicades cartes al director i diversos articles per denunciar aquesta pràctica.

La fumigació amb Roundup, que és el producte que se sol usar per aquest menester, consisteix, en primer lloc, en una feina mal feta, lletja i fins i tot perillosa, sense cap estudi previ ni cap previsió que pugui tenir en compte altres elements que la simple i dràstica eliminació per enverinament de la flora que s'atreveix a néixer a les vores dels camins. El manteniment o control de la vegetació silvestre a les vores dels camins s'hauria de realitzar de forma humana, manual, selectiva, amb coneixement del que es fa i sobre què incideix l'acció. Això no vol dir que no es puguin emprar desbrossadores, motoserres,

xapes, xerracs, estisores de podar etc. al contrari, cal utilitzar aquestes eines tan bones que ens aporta la ciència i que tant fan retre la feina.

Aquesta pràctica de manteniment s'ha de portar a terme cada any i, si pot ser, per les mateixes persones: qui coneix, estima. D'aquesta manera les passejades, receptades o no pel metge, que es volen fer per aquests pocs indrets públics de què gaudim, es podran realitzar amb molts beneficis afegits, perquè els operaris, capacitats per aquesta feina, hauran estat tan eficients com per deixar un fonoll (*Foeniculum vulgare*), unes flors de sant Joan (*Hypericum perforatum*), unes margalides (*Chrysanthemum coronarium*), uns lletsons (*Sonchus oleraceus*, *S. Tenerrimus*, *S. asper*), unes orquídiades, bledes, borrajes (*Borago officinalis*), comes-rotges (*Cichorium intybus*), llevamans (*Calendula arvensis*), anèmones (*Anemone coronaria*) i moltes més, fins i tot batzers (*Rubus ulmifolius*), rosers silvestres (*Rosa sempervirens*), aranyoners (*Prunus spinosa*) i qualche servera (*Sorbus domestica*), tot depenent de l'indret biogeogràfic, amb la finalitat que hom descobreixi els habitants florístics de l'entorn, sovint agraïts en forma d'aroma, color, aliment o medicina per al cos i l'ànima.

A la vegada, realitzaríem un acte de respecte envers els quatre caragols, abelles, papallones, poliols o ocells diversos amb qui compartim l'hàbitat en lloc d'enverinar-lo amb tanta meticulositat i inconsciència. •